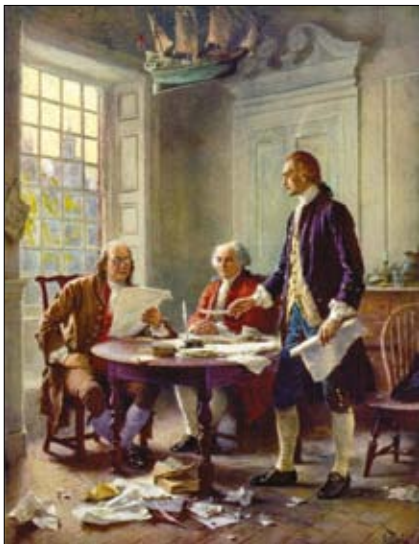

Ústava Spojených států amerických.

Benjamin Franklin, Samuel Adams a Thomas Jefferson koncipují ústavu.

Deklarace nezávislosti (1776).

Emanuel Gottlieb Leutze: Washington překračuje řeku Delaware, 1851.

AMERIKA, NOVÝ ŘÍM

Následující orifielské období (2061-2133) se rychle blíží. Doposud v každém orifielském období na Západě vzkřísili ducha Augustovy éry a pokusili se obnovit Římskou říši. Kdo budou Římané 21. století? Spisovatelé, žurnalisté a světová veřejnost to tuší a stále častěji vyslovují: **Američané jsou Římané naší doby.** Je to analogie, jejíž obraz nabývá čím dál tím ostřejších kontur.

Řím i Spojené státy v rané fázi vývoje odvrhli monarchii a jako posvátný vyzdvihli republikánský ideál svobody. Třináct amerických kolonií vypovědělo poslušnost britské koruně stejně jako Římané svrhli nadvládu etruských králů. Potom se rozšiřovali a sjednotili Apeninský poloostrov, resp. severoamerický subkontinent do federálního svazu.

Vztah Američanů k Evropě připomíná vztah Říma k Řecku. Evropa se dá přirovnat k helénskému světu tvořenému městskými státy s vysoce vyprofilovanými kulturami a dlouhou tradicí. Na západ od nich vznikl nový, mladší, dceřiný svět tak, že přistěhovalci ze starého kontinentu na vyšším kulturním stupni (Tyrrhénoš, Aeneas) se ujímali vlády nad tamějším obyvatelstvem. Američané jako Římané byli rodově vykořeněni z kulturní kontinuity, byla to směs etnik, přistěhovalců a utečenců, z níž se kul nový národ.

Zatímco obyvatelé starého kontinentu si zachovávali svou tvořivou kulturní rozmanitost a členitost, za mořem na západ od nich se utvořil monolit, který začal mateřskému kontinentu vojensky dominovat. Jedni byli hrdí na svou vysokou kulturu, druzí na svou akceschopnost a občanskou ctnost. Vznikla symbióza, kde nový kontinent stál na čele vojenského bloku zahrnujícího i starý svět, na němž byl kulturně závislý. Římané nebyli teoretici, ale velcí praktici podobně jako Američané. Sotva existuje americká filosofie nebo umělecký směr; hlavně prvních sto až dvě stě let všichni vědci, umělci, myslitelé byli Řekové přestěhovaní do mocného a bohatého Říma, což se podobá odlivu evropských mozků do Spojených států.

Řím i Amerika vrůstaly do úlohy světové velmoci pomalu. Obě impéria nejsou výsledkem náhlého výboje nějakého Napoleona nebo Džingischána, ale postupných, opatrných kroků. Římané dlouho chtěli bránit jen sami sebe a Amerika uskutečňovala izolacionistickou politiku. Do roztržek ve starém světě byli vtaženi jen jako obránci svobody před despoty: řecké státy požádaly Řím o pomoc před expanzí Filipa Makedonského, Evropa Ameriku před Hitlerem. Římské i americké posádky tam potom už zůstaly.

Římané dobyli svět tak, že se stále jen bránili nebo bránili své spojnici. Byli mimořádně citliví na urážky a měli nadměrnou potřebu bezpečnosti. Každý obranný kruh kolem Říma vytvořil nové hranice, které si vyžadovaly další a ještě další obranný kruh. Tato pomalost, defenzivnost, až obsedantní potřeba zajišťovat se, integrace dobytých území do trvalých struktur, důležitost strojů a techniky jsou pečetí saturnského ducha. Marsovou pečetí je blesková válka, Hitlerova nebo Džingischánova, vytváří však jen efemérní říše.

Američané se podobají Římanům v tom, že rovnováhu sil považují za nepřijatelnou hrozbu. Dobře se cítí jen pokud oni sami ohrožují celý svět, ale nikdo nemůže ohrozit je. V roce 1962 chtěli vtáhnout svět do třetí světové války jenom proto, že Rusové na Kubě umístili rakety stejně jako oni

sami do Turecka. Ani Římané nesnesli rovnocenné vyjednávání. Nadobro zničili Kartágo nikoli proto, že by je ohrožovalo, nýbrž proto, že by bylo *schopné* ohrozit je. Cato Starší byl známý tím, že každý svůj projev v senátě zakončil slovy: „*Ostatně soudím, že Kartágo musí být zničeno*“.

Na prahu své přeměny na velmoc Řím přešel k filosofii *preventivní války*, jako současná Amerika. Jaký chaos by nastal, kdyby každý směl napadnout jinou zemi preventivně, jen na základě dohadů, s tím si americký prezident nedělá starosti, neboť takové právo je samozřejmě vyhrazeno pouze Americe. Ignorují světové veřejné mínění a diví se, stejně jako Římané, proč je svět nenávidí. Spolurozhodování Spojených národů je formálním gestem: smí spolurozhodovat do té doby, dokud souhlasí.

Řím i Amerika se postupně vynořily jako unilaterální mocnost bez soupeře. Jako kdysi Řím, ani dnes nemůže nikdo pomýšlet na to, že by napadl samotnou Ameriku, naopak ona vojensky obhájí své zájmy všude v zahraničí. Spojené státy americké mají rozmístěné vojenské základny ve sto třiceti zemích světa podobně jako Římané své legie v provinciích. Elitní jednotky námořní pěchoty jsou novověcí pretoriáni. A *pax romana* (římský mír) byl také tak dvojznačný jako dnešní *pax americana*. Římané znamenali mír, ale i nesvobodu. Přinášeli do provincií civilizaci, ale také je vykořisťovali. Řecká kultura v jejich podání zhrubla, ale našla u nich i ochranu a šířila se. Stejně ambivalentní je dnes úloha Ameriky: mohla by chránit evropské duchovní hodnoty. Ale také učinit ze světovlády samoučel.

S heslem *divide et impera* (rozděl a panuj) se Římané ujímali role arbitra místních šarvátek (jako Amerika dělá světového policajta). Zajišťovali mír, ovšem s převahou silnějšího ve svůj vlastní prospěch. Ta část provinčních náčelníků, která se spojila s Římany, si postavila opulentní vily, přešla na římský způsob života a vládla pod ochranou římské moci. Odcizila se však vlastní kultuře a v očích domácích představovala zrádce, co zaprodali vlastní zemi. Přesně tak jsou spojenci Američanů v jiných zemích loutkové vlády, které by se jinak bez zahraniční pomoci neudržely. Ropa, nerosty a jiné přírodní bohatství proudí do Ameriky, kde se spotřebovávají v nonšalantním množství, stejně jako kdysi proudilo obilí, cín, slonovina či vzácná dřeva odevšad do Říma. Bohatství Země musí proudit do Ameriky za falešný dolar nanucený jako světové platidlo hospodářským a vojenským násilím. Zemi, která se to pokusí změnit, zpustoší, zbombardují.

Říman se v provincii chová arogantně; dělá si, co chce. Přesně jako dnes, když americké koncerny se zdánlivým souhlasem nebo i jen tak, bez souhlasu kradou pralesy na Papui nebo odvázejí nerostné bohatství Venezuely a místní jednoduše zmlátí, pokud jsou proti. Římský občan stál nad zákonem země, v níž žil. I když se něčeho dopustil, mohl být souzen jen v Římě. Když Židé chytili sv. Pavla a chtěli ho soudit, stačilo mu zvolat: *Civis romanus sum* (jsem římský občan). Přesně to si všude vyhrazují Američané. Pokud opilý americký voják někde znásilní ženu nebo jí srazí dítě, nemůže se tato obrátit na soudnictví své země o spravedlnost.

Moc je nejtěžší charakterová zkouška a mění toho, kdo ji získal. Současně s tím, jak se Řím stal impériem, změnil se z republiky na císařství. Obrovské provincie nebyly demokratické a ten, kdo jim vládl, zkorumpoval svou mocí a bohatstvím i samotný Řím. Senátoři se stali loutkami v rukou vojevůdců jako Marius či Caesar a velkých boháčů jako Pompeius či Crassus. Císaři však udržovali zdání republikánských institucí ještě dlouho poté, co už rozhodovali zcela sami.

Americký orel a vlajka.

Orel na standartě římských legií.

Slavnost v kupoli Kapitolu.

Původní projekt Kapitolu.

Kapitol Spojených států.

Spojené státy se podle všeho nacházejí právě v této fázi přechodu k faktické monarchii pod rouškou zdánlivé demokracie. V kabinetě amerického prezidenta se rozhoduje o celém světě, i o nás, ale nám do toho nic není. První muž Ameriky vystupuje jako císař světa, ale volit ho smějí jen Američané. Takto i římský císař diktoval podmínky provinčním zemím, ale volební právo zůstalo vyhrazeno jen Římanům v Itálii. Obyvatelé provincií si na římské občanství počkali 300 let.

Římský lid však provolával na slávu komukoli, kdo rozhazoval stříbrňáky a slíbil *panem et circenses* (chléb a hry). Veřejné mínění se vytvářelo triviálními mechanismy manipulace lidu, který dávno ztratil své občanské ctnosti. Mravně zkažený životem na úkor druhých, obklopeni otroky a otrokyněmi z provincií, nežili vlastně v realitě. Je to velmi znepokojující analogie se současnou Amerikou. Demokracie se změnila na plutokracii. Amorální oligarchie boháčů uskutečňuje své zločinné, sobecké cíle ve jménu davu, který nepřemýšlí a zajímá ho jen jedno: zachování blahobytu. Nevzdělané Americe se dá namluvit cokoli, i to, že 11. září 2001 neplatily zákony fyziky. Nevědí ani, kde je která země, kdo tam žije a co si ctí. Vědí jen, že je třeba kamsi daleko poslat armádu, aby se neměli zítra hůř než dnes. Média podávají triviálně naivní schémata namísto skutečnosti a spolu se zábavným průmyslem odvádějí pozornost davu k nepodstatnostem. Média si platíme za to, aby nám říkala, co chceme slyšet. Američan má potom notoricky čisté svědomí, jakým byli známí i Římané: vždy se cítili jen sami ohroženi, vždy byli v právu, trestali porušování (vynucených) smluv a podobně.

Podobnost konkrétních obrazů bije do očí, pokud známe starý Řím. Jeden publicista vzal dokumentární film o povaze Říma a zatímco nechal dále znít slovo komentátora, nahradil obraz záběry z dnešní Ameriky: dav jásající při krvavých gladiátorských zápasech a nebezpečných závodech koňských záprahů záběry z boxu a závodů formule 1, zkorumpované obličeje pokryteckých římských politiků americkými.

Svou úlohu při rozpadu Říma sehrály i demografické pohyby. Blahobytní Římané už neměli děti a lidský personál musel být stále více nahrazován pořímskými barbary. Ti si osvojovali římskou kulturu v hrubých rysech, ale v jádru už nechápali ctnosti, které kdysi udělaly Řím velkým. Tak se to chystá i dnes. Nehispánští běloši, kteří založili Spojené státy, už po roce 2050 nebudou ve své zemi tvořit většinu. Přes hraniční zeď se do bohaté říše tlačili barbaři asi jako dnes Mexikáni do Spojených států. Dědičným nepřítelem imperiálního Říma byla Persie. Dnes je to Irán, Irák, Afghánistán – muslimské země na území bývalé perské říše.

Od války v Afghánistánu a Iráku, od bombardování Srbska už o tom mluví každý: Američané jsou noví Římané. Vyšly celé knihy o paralelní historii Říma a Ameriky.^{Bender} Co se mi ještě před patnácti lety těžko vysvětlovalo, je nyní oficiální: „*Souvislosti mezi oběma kulturami, které oddělují světa dily a tisíciletí, překvapují a fascinují*“, říká předseda Národního ústavního centra, kterému nedávno předsedal i George Bush starší.^{USA Today} Centrum otevřelo v roce 2010 výstavu pod názvem *Starověký Řím a Amerika*. Římský orl tam stojí vedle amerického orla, gladiátorská maska vedle ragbyové masky amerického fotbalu, američtí prezidenti v tógách vedle bust starých Římanů. Nákrční obruč římského a amerického otroka. Ve vitríně je dopis adresovaný Johnu Adamsovi, prvnímu viceprezidentovi a druhému prezidentovi Spojených států, kde se jeho manželka podepisuje jako Porcia, žena někdejšího římského senátora Bruta. Otcové-zakladatelé Spoj-

ných států byli totiž okouzleni starým Římem. Proto i budovu zastupitelského orgánu podle římského vzoru nazvali Kapitol a jeho horní sněmovnu senátem.

Zatímco zakladatelé Spojených států se inspirovali republikánským Římem, současná Amerika se už inspirovala Římem v jeho imperiální fázi. Pravomoci se soustřeďují v rukách prezidenta, patriotické zákony omezují občanská práva ve jménu strachu před terorismem. Zastrášený kongres zvedá ruce na povel, jako kdysi římscí senátoři. Bohatství se koncentruje a prohlubuje se rozdíl mezi bohatci a chudinou. Rychle se plní to, co jsem předpovídal o blížícím se věku Orifiela. Ale až když si uvědomíme, že státní symboly USA skrytě-otevřeně hlásají návrat římského impéria už dávno, zastavuje se na chvíli rozum. Jak je to možné? Jak často v dějinách inspirující duch vstoupí podvědomě do symbolů už na počátku věcí, a pro toho, kdo umí číst jejich řeč, prozrazuje budoucnost. Velká pečeť Spojených států vytištěna na dolarové bankovce zobrazuje pyramidu a kolem ní latinský nápis: *Novus ordo seclorum*. To je převzato ze čtvrté eklogy Vergilia. V překladu tento verš znamená „zrodil se nový řád věků“ nebo „nový věk v pořadí“ a pokračuje slovy „vrací se vláda Saturna“! Tato slova neoslavují tvůrce republikánského Říma, nýbrž Oktaviána Augusta, prvního císaře a zakladatele římského impéria.

Oswald Spengler, tolik kritizovaný jako pahistorik, předpovídal návrat římské říše dříve a přesněji než všichni ostatní. V první řadě upozornil, že „*Imperium Romanum se už nejeví jako jednorázový fenomén, nýbrž... jako typický konečný stav, který tu již byl několikrát*“. Je to okamžik, kdy se kultura mění na civilizaci, stav vyčerpání ducha, kdy z bývalého vnitřního obsahu zůstane jen vnější technické a organizační formy. Národ, něco, co je spojené s kulturními hodnotami, se mění na beztvorou masu ovládanou abstraktní veličinou peněz. Američtí cestující v Evropě mu připadají jako noví Římané: „*Lůza příliš rychle zbohatlých Římanů očumovala díla Periklové doby, jimž rozuměla tak málo, jako rozumějí američtí návštěvníci Michelangelově Sixtinské kapli*“.^{Spengler}

Když se lépe podíváme na Spenglerovu „*Tabulku současných epoch ducha*“ mezi antickou a západoevropskou civilizací, zjistíme, že Spengler naprosto správně přiřazuje epochy archandělů jednu ke druhé tak, jak se opakují ve stejném pořadí o 2088 let později. Orifielské období přirovnává k orifielskému (Parmenida k Descartovi), gabrielské ke gabrielskému (řecké senzualisty k anglickým), rafaelské k rafaelskému (sofisty k osvícencům), anaelské k anaelskému (epikurejce k romantikům). Romantismus byl fází analogickou k helénismu, v Napoleonovi (1800) vidí analogii Alexandra (300 př. Kr.). Podle Spenglera nyní (2010) žijeme v době Sullově (90 př. Kr.), který jako první začal zastrašovat římský senát silou. Přesně to prožíváme: plutokraté, dosud skrytě ovlivňující politiku, začali během světové finanční krize otevřenými hrozbami vnucovat svou vůli národním parlamentům. Doba Caesarova a Augustova, přeměna republik na faktické císařství, by měla následovat v letech 2050-70, což je přesně začátek orifielského období (2061).

Orifielské přeměny se dotknou celého světa (i Evropské unii hrozí přeměna na centralizovaný monolit). Ale v Augustově éře to byly především dvě vysloveně saturnské říše, které si podmaňovaly svět ze západu a z východu: Řím a Čína. Bude to tak i nyní? Po roce 2050 Čína doběhne Spojené státy a stane se hospodářskou velmocí číslo jedna. Tento stát, kde císařská tradice ignorující svobodu jednotlivce nikdy nevymizela, prochází nebývalým rozmachem a skupuje nerostné bohatství Země.

Velká pečeť USA (od roku 1782).

Ajatolláh Chomejní vítězí nad loutkovým šáhem, který se drží šosů amerického imperialismu. Plakát íránské revoluce, 1979.

Do konce 21. století se vyčerpají nejen světové zásoby ropy, ale i různých kovů a jiných surovin. Nebude ani dost vody. Ropa neznámá jen palivo pro dopravu, ale polovina výrobků kolem nás je z ropy a úrodnost země je ropnými hnojivy vybičovaná na čtyřnásobek. Obdivuhodné, s jakou nevyhnutelností se na obzoru rýsuje nový orifielský věk – věk mni- chů a impérií. Buď se rozšíří nějaké novověké mnišské hnutí, které přiměje lidi omezit vlastní sobectví a konzumní mentalitu dobrovolně, nebo se nouze a globální výzvy vyřeší vzestupem absolutních států, které nastolí pořádek za cenu obětování svobod jednotlivce. Až Orifiel rozprostře svá křídla, budeme pěstovat stoické saturnské ctnosti sebevlády a sebezapření buď dobrovolně, nebo se svět změní na žalář, kde budeme dělat totéž v okovech.